

PROGRAM WZMOCNIENIA EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU NADZORU PEDAGOGICZNEGO I OCENY JAKOŚCI PRACY SZKOŁY ETAP II

Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim w ramach III Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 3.1 współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

Małgorzata Wilczyńska-Grześ

Wizytator ds. ewaluacji, KO w Poznaniu

Sprawozdanie z IV wizyty studyjnej w Rumunii w okresie 17-24 października 2010r.

„Zdziwienie, zaskoczenie to początek zrozumienia (...) Cały otaczający nas świat jest dziwny i cudowny, jeśli nań spojrzeć szeroko otwartymi oczami”. (Ortega y Gasset)

Zdziwienie, zaskoczenie...takie właśnie uczucia towarzyszyły mi podczas pobytu w Rumunii, w czasie wizyty studyjnej zorganizowanej w ramach Projektu „Program wzmocnienia efektywności systemu nadzoru pedagogicznego i oceny jakości pracy szkoły”. Im bardziej poznawałam nieznaną mi dotąd rzeczywistość, zwłaszcza tę edukacyjną, tym bardziej chłonełam ją, a moje oczy były coraz szerzej otwarte ze zdziwienia...

Do Bukaresztu pojechałam z grupą wizytatorów ds. ewaluacji, by bliżej poznać rumuński system oświaty, a przede wszystkim zapoznać się z funkcjonującymi w tym kraju zasadami ewaluacji prowadzonej przez urzędy państwowe. Podczas wizyty uczestniczyłam w spotkaniach, m.in. z przedstawicielami władz oświatowych, szkół i uczelni wyższych oraz instytucji prowadzących ewaluację. W czasie pierwszego spotkania zorganizowanego na Uniwersytecie Bukaresztańskim, na Wydziale Psychologii i Pedagogiki nasz rumuński opiekun wizyty - prof. Lucian Ciolan przedstawił ogólne zasady systemu oświaty w tym kraju. I wówczas stwierdziłam, że jest on zbliżony do obowiązującego w Polsce, co wynika zapewne ze standardów edukacyjnych obowiązujących w Unii Europejskiej. Szkoły mogą funkcjonować jako samodzielne jednostki lub być połączone w zespoły, a prowadzone są przez samorządy, które otrzymują subwencję państwową. System nauczania jest scentralizowany i jednolity. Około osiemdziesiąt procent szkół realizuje ogólnokrajowy program nauczania, w pozostałych natomiast, program ten ustalany jest przez szkołę. Obecnie system nauczania w Rumunii przeżywa transformację. Prowadzone są prace nad nową ustawą o systemie oświaty, a w pierwszym dniu pobytu byliśmy świadkami protestu nauczycieli.

Tak więc dowiedziałam się, że uczniowie zaczynają obowiązkową edukację w wieku sześciu lat. Uczniowie mogą zacząć realizację obowiązkowej edukacji w wieku lat siedmiu, jeżeli ich rodzice bądź prawni opiekunowie wyrażą taką prośbę. Możliwe jest też rozpoczęcie nauki przez dzieci pięcioletnie, po uzyskaniu odpowiednich opinii z poradni psychologiczno-pedagogicznej. Dowiedziałam się również, że dzieci pięcioletnie objęte są obowiązkową edukacją przedszkolną. Zaskoczyło mnie, że około osiemdziesiąt pięć procent dzieci w wieku od trzech do pięciu lat uczęszcza do przedszkola. Obowiązek nauki trwa do dziesiątej klasy, czyli 15-16 roku życia. Szkoła podstawowa trwa cztery lata. Dalsza nauka odbywa się w gimnazjum trwającym kolejne cztery lata. Po gimnazjum zaś uczniowie mogą kontynuować dalszą naukę, bądź w liceum teoretycznym lub akademickim o charakterze ogólnokształcącym, liceum profilowanym o kierunku sportowym, teologicznym, plastycznym, artystycznym i liceum technicznym. Uczniowie kończący liceum o charakterze ogólnokształcącym, profilowanym i technicznym zdają egzamin maturalny. Ponadto uczniowie liceum technicznego otrzymują dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe. Nauka w liceum trwa cztery lata, lecz w

PROGRAM WZMOCNIENIA EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU NADZORU PEDAGOGICZNEGO I OCENY JAKOŚCI PRACY SZKOŁY ETAP II

Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim w ramach III Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 3.1 współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

liceum technicznym może trwać pięć lat. Absolwenci gimnazjum mogą rozpocząć naukę w szkole usług i sztuki (szkoła rzemieślnicza). Nauka trwa wówczas trzy lata. Kończy się ona przygotowaniem do wykonywania zawodu konkretnego zawodu. Po ukończeniu XII klasy (17-18 lat) absolwenci mogą podjąć pracę, kontynuować naukę na dwustopniowych studiach wyższych lub w szkole policealnej. Po ukończeniu studiów magisterskich można podjąć dalszą naukę w ramach trzy- lub czteroletnich studiów doktoranckich.

Zaskoczyło mnie, że w Rumunii rodzice dzieci uczęszczających do szkoły, otrzymują zasiłek, który jest jednakowy dla wszystkich i nie jest uzależniony od sytuacji materialnej rodziny. Zasiłek ten wypłacany jest do momentu ukończenia przez dziecko nauki. Poza tym zaskoczyły mnie zasady oceniania według dziesięciostopniowej skali ocen.

W czasie wizyty w Narodowym Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego i Technicznego, zaprezentowano system zarządzania jakością edukacji zawodowej i technicznej w skali kraju i Unii Europejskiej, toteż dowiedziałam się, że nadzór nad szkołami zawodowymi sprawuje CNDIPT (Centrum Nadzoru), które jednocześnie zajmuje się kontrolą i przygotowaniem narzędzi oraz ARACIP (Agencja Zarządzania Jakością), która sprawuje nadzór całościowy oraz wyznacza standardy pracy szkół. Zwróciłam uwagę na fakt, że w rumuńskim szkolnictwie zawodowym szczególną uwagę przywiązuje się do doskonalenia skuteczności kształcenia, a tym samym do większej mobilności zawodowej. W Rumunii, podobnie jak w Polsce, wdraża się system uznawalności dyplomów potwierdzających kwalifikacje zawodowe obowiązujący w Unii Europejskiej - EUROPASS.

Ponieważ od lat interesuję się ewaluacją dydaktyczną, toteż w trakcie tej wizyty chciałam jak najwięcej dowiedzieć się na temat rozwiązań przyjętych w tym zakresie w Rumunii. Wizyta w Rumuńskiej Agencji Zapewnienia Jakości w Edukacji (ARACIP) pozwoliła mi zaspokoić moją ciekawość. Ku mojemu zdziwieniu, państwowa instytucja powołana do zewnętrznej oceny jakości kształcenia oferowanego przez instytucje edukacyjne i inne organizacje oraz wydawania zezwoleń, akredytacji i ewaluacji zewnętrznej w szkole, funkcjonuje już od 200. roku. Wśród wymienionych działań jako szczególnie ważne wskazano między innymi: dokonywanie oceny i akredytacji usług edukacyjnych, prowadzenie badań i oceny jakości w szkołach, zarówno publicznych, jak i niepublicznych w Rumunii, przeprowadzanie ewaluacji zewnętrznej i monitorowania w szkołach i placówkach oświatowych co najmniej raz na pięć lat, opracowywanie propozycji standardów, wskaźników, metodologii oceny i akredytacji instytucjonalnej, przewodników dobrej praktyki, zasady opracowywania raportów z prowadzonych badań.

Kolejną instytucją, w której mieliśmy okazję gościć był Instytut Badań i Edukacji (Institute of Educational Sciences – IES), instytut prowadzący badania w placówkach oświatowych do poziomu uniwersyteckiego. Jak się dowiedziałam do zadań poszczególnych departamentów należy opracowywanie i realizacja projektów, między innymi: wprowadzenia nowego systemu kształcenia inspektorów edukacji, projektu dotyczącego edukacji religijnej, rodzinnej, sposobów edukacji wczesnoszkolnej, projektu interwencyjnego, które obecnie realizowane są w wybranych szkołach, projektów unijnych (Leonardo da Vinci, e-Twinning). Innym zadaniem instytutu jest przygotowywanie narzędzi do badań (np. elektronicznego kwestionariusza) dotyczącego poziomu edukacji konkretnego ucznia i zdobytych przez niego dotychczasowych kompetencji) w formie portfolio. Zadanie to wzbudziło moje zainteresowanie, jak i pozostałych uczestników spotkania.

PROGRAM WZMOCNIENIA EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU NADZORU PEDAGOGICZNEGO I OCENY JAKOŚCI PRACY SZKOŁY ETAP II

Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim w ramach III Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 3.1 współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

Kolejne zaskoczenie. Dowiedziałam się, że ewaluację zewnętrzną prowadzą eksperci, którzy w szkole są czynnymi zawodowo nauczycielami, z odpowiednimi kwalifikacjami w zakresie ewaluacji. Zadania swoje wykonują poza własnym okręgiem zamieszkania (tzn. poza obszarem działania danego kuratorium). Dlatego też postawiłam sobie nowe pytanie na temat rozwiązań organizacyjnych i zakresu kompetencji niezbędnych w procesie ewaluacji. Jeszcze większym zaskoczeniem było dla mnie poznanie organizacji i zasad prowadzenia ewaluacji wewnętrznej, (Techniczne Collegium Przetwórstwa Żywności; Colegiul National im. Jeana Monnet w Ploesti), szczególnie fakt prowadzenia bardzo obszernej dokumentacji, jak również obowiązek prezentowania wyników monitoringu raz na trzy miesiące, a wyników całościowej ewaluacji wewnętrznej - na koniec roku szkolnego.

Niewątpliwie wiele kwestii dotyczących monitoringu i ewaluacji zostało zaprezentowanych podczas wizyty w inspektoracie w Ploesti, będącym odpowiednikiem polskiego kuratorium oświaty. Warto zaznaczyć, że w inspektoracie są zatrudnieni inspektorzy o różnej specjalności (metodycy poszczególnych przedmiotów nauczania, osoby zajmujące się zarządzaniem i sprawami kadrowymi). Ich praca polega przede wszystkim na prowadzeniu monitoringu podległych szkół w celu uzyskania informacji o stopniu spełnienia wymagań (w pięciostopniowej skali: niesatysfakcjonujący, satysfakcjonujący, dobry, bardzo dobry, wyśmienity).

Ponadto informacje na temat kariery zawodowej nauczycieli, skłoniły mnie do refleksji nad funkcjonującym systemem awansu nauczycieli w Polsce. Należy zaznaczyć, że w Rumunii osoba kończąca studia i znajdująca zatrudnienie w szkole formalnie nie posiada kwalifikacji nauczycielskich, by je uzyskać, musi po dwu latach przystąpić do egzaminu (państwowego, organizowanego przez uczelnię wyższą) i zdać ten egzamin. Dowiedziałam się również, że nauczyciel jest zobowiązany do napisania pracy badawczej pod kierunkiem promotora uniwersyteckiego, a następnie musi tę pracę obronić i zdać egzamin obejmujący zagadnienia z zakresu pedagogiki ogólnej i metodyki oraz posiadanej specjalności zawodowej. W związku z takim systemem awansu, postawiłam więc sobie nowe pytania dotyczące systemu kształcenia nauczycieli w Polsce i ich przygotowania do zawodu.

Dzięki spotkaniu z prof. Ciolanem, podczas podsumowania naszych doświadczeń z wizyty, że „zdziwieniem widocznym w oczach”(Ortega y Gasset) potwierdziłam to, co już wiedziałam i o czym byłam przekonana, a co dla mnie jest tak ważne, a mianowicie, że prezentowanie wyników ewaluacji zewnętrznej tylko za pomocą raportu jest nieefektywne. Istotne jest bezpośrednie komunikowanie wyników ewaluacji. Profesor zauważył, że inspektorzy i ewaluatorzy zewnętrzni powinni wskazywać szkole kierunki rozwoju tak, by nie stała się „więźniem systemu” (procedur, narzędzi, raportowania) i zmierzała do doskonalenia procesu nauczania.

Wszystko, co podczas wizyty wprawiło mnie w „zdziwienie, zaskoczenie...” pozwoliło lepiej zrozumieć rumuńską rzeczywistość oświatową, przyjęte rozwiązania w nadzorze pedagogicznym mające przede wszystkim na celu motywować szkoły do podejmowania wartościowych działań edukacyjnych, by tworzyć nową jakość w edukacji.

Pozwoliło także, poza dużą porcją wiedzy, odkryć urodę poznawanych miejsc, a szczególnie ludzi.